

Pædagogisk læreplan

Dagtilbud: Viby-Rosenvang Dagtilbud

Dato: oktober 2020

Den styrkede pædagogiske læreplan

Indledning

Alle dagtilbud i Danmark skal udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan med afsæt i bestemmelserne i dagtilbudsloven. Denne skabelon til den styrkede pædagogiske læreplan er udarbejdet i en arbejdsgruppe bestående af dagtilbudsledere, BUPL, FOA, De selvejende dagtilbud, områdechefer og forvaltningen.

Skabelonen er en hjælp til at indfri de krav, der i lovgivningen stilles til den skriftlige pædagogiske læreplan, og er det redskab, som dagtilbuddene i Aarhus Kommune skal bruge til at udarbejde den pædagogiske læreplan.

Det er afgørende, at den styrkede pædagogiske læreplan udarbejdes i og tilpasses en lokal kontekst, så den bliver rammen for al pædagogisk arbejde i dagtilbuddet og et pædagogisk redskab, der understøtter det pædagogiske personales og ledelsens arbejde med at skabe gode pædagogiske læringsmiljøer for børnene. Læreplanen skal samtidig være med til at understøtte sammenhængen i tilbuddene til børnene, de unge og deres familier i lokaldistrikterne.

Temaerne i skabelonen er beskrevet ud fra det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune. Det pædagogiske grundlag tager afsæt i dagtilbudslovens formuleringer og vores lokale børne- og ungepolitik, 0-18-årsperspektivet, strategier mv. og kan findes her: <https://intranet.aarhuskommune.dk/documents/39033>

Ministeriets intention med den pædagogiske læreplan er, at:

"... dagtilbuddets pædagogiske læreplan med udgangspunkt i de centrale elementer fra det pædagogiske grundlag og med udgangspunkt i de pædagogiske mål og indholdsbeskrivelser af læreplanstemaerne skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet, herunder sikre at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene m.v."

Ministeriets samlede beskrivelse af rammer for den pædagogiske læreplan er beskrevet i: **"Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold"**, der kan findes på: www.emu.dk/omraade/dagtilbud under overskriften "Den styrkede pædagogiske læreplan".

Udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Inden den pædagogiske læreplan udarbejdes, skal der lokalt i dagtilbuddet tilrettelægges en proces for, hvordan den udarbejdes, hvem der inddrages hvornår, hvordan der arbejdes med den og overvejelser om, hvordan arbejdet med den evalueres. Til at understøtte den proces har Børn og Unge udar-

bejdet en procesvejledning, der kan bruges som ramme for arbejdet. Procesvejledningen findes her:
<https://intranet.aarhuskommune.dk/documents/47958>

Selve skabelonen til udarbejdelsen af den styrkede pædagogiske læreplan er bygget op, så der for hvert tema er en rammesættende tekst fra det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune. Herefter følger et skrivefelt med en vejledning til, hvad der skal være fokus på og forslag til tre refleksionsspørgsmål, der kan bruges som afsæt for drøftelser, dagtilbuddets beskrivelse af temaet og systematisk refleksion og evaluering.

Indholdet er:

1. Børnesyn
2. Dannelse og børneperspektiv
3. Leg og børnefællesskaber
4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen
5. Læring og de seks læreplanstemaer
6. Børnemiljø
7. Børn i udsatte positioner
8. Forældresamarbejde
9. Inddragelse af lokalsamfundet
10. Sammenhæng med børnehaveklassen
11. Ledelse
12. Pædagogisk personale
13. Dokumentations- og refleksionspraksis
14. Evaluering

1. Børnesyn

Det at være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Udgangspunktet er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber.

Beskrivelse af, hvordan det grundlæggende børnesyn kommer til udtryk hos os.

Ethvert barn er unikt, har sin egen identitet og egne følelser. Dette er fundamentet i vores børnesyn i Viby-Rosenvang Dagtilbud, og herfra opbygger vi det pædagogiske miljø med leg, læring, rutiner og dialogen med forældrene – alt, der er i barnets hverdag hos os.

Nærhed, omsorg og anerkendende relationer er tre andre nøgleord i vores arbejde, og det understøtter vi organisatorisk ved, at alle børn har mulighed for at være en del af større og mindre fællesskaber, hvor positive sociale relationer kan udfolde sig.

Vi lægger vægt på, at det psykiske og fysiske læringsmiljø understøtter det relationelle arbejde på alle niveauer. Dette gør vi f.eks. ved at indrette læringsmiljøer, der tilgodeser både små og større grupper, fysiske og mere stillesiddende aktiviteter. Vi har øje for børnenes relationer ift. jævnaldrende, aldersintegrerede grupper og relationen til det pædagogiske personale.

Alle børn skal opleve social samhørighed, og det opnås gennem skabelse af deltagelsesmuligheder for alle. I praksis vil det sige, at vi giver børnene lige muligheder ved at møde dem forskelligt. Vi ser det enkelte barn og tager derfra stilling til, hvordan vi kan og skal handle.

Legen er et af de steder, hvor vi arbejder med social samhørighed. Medarbejderne tager ansvar for at rammesætte legen, og vi har opmærksomhed på at skabe inkluderende fællesskaber og at understøtte barnets robusthed i relationsdannelsen.

Vores hverdag organiseres, så barnet deltager i såvel små som større fællesskaber. Det giver barnet mulighed for at opleve tilknytning til flere igennem dagen og tilknytning til såvel børn som voksne.

Den daglige organisering og planlægning tager udgangspunkt i vores faglige viden om barnets og børnegruppens nærmeste udviklingszone og kvalificeres i den løbende praksis af børnenes stemmer og initiativer. Vi følger barnets spor. De skal høres, ses og inddrages, så de bliver aktive medspillere ind i deres eget liv. Barnets demokratiske stemme indgår og inddrages i hverdagens pædagogiske arbejde gennem samlinger, aktiviteter, i arbejdet med venskaber og konflikthåndtering.

Da vores børnesyn er fundamentet for alt, hvad vi gør, er børnesynet et helt centralt element i vores rekruttering og introduktion af nye medarbejdere. Vi italesætter vores børnesyn, der tager udgangspunkt i dagtilbudsloven: *"at være barn har en værdi i sig selv... børn skal ikke alene forberedes til at blive voksne, men støttes og værdsættes de første år"*.

2. Dannelse og børneperspektiv

Børn skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Børn skal være aktive medskabere af deres egen læring og udvikling inden for rammer, som de voksne har ansvaret for. Der skal lyttes til børnenes oplevelse af, hvordan det er at være i dagtilbud. Hvordan er deres oplevelse af, om de mestrer, kan finde mening og hører til? Børns oplevelse af indflydelse er en tidlig del af deres dannelsesproces og af udviklingen af demokratisk forståelse.

Beskrivelse af, hvordan vi sikrer børnenes ret til medbestemmelse og understøtter deres tiltagende mestring af eget liv.

I Viby-Rosenvang Dagtilbud har vi en kultur og et læringsmiljø, hvor børnenes spor og stemme er en integreret del af praksis. Det har vi, fordi vi er nysgerrige på børnenes perspektiver, på deres initiativer og det de er optaget af. Vores nysgerrighed hænger sammen med vores børnesyn. Vi ved, at rammer for det gode børneliv kun kan skabes, når vi tager udgangspunkt i hvert enkelt barn.

Som pædagogisk personale får vi adgang til viden om børnenes perspektiv ved at se og undersøge alt det, der kommer til udtryk gennem børnenes lege og handlinger. Ved at følge børnenes spor, får vi relevante data, som fortæller os, hvad barnet og børnegruppen er optaget af.

Den viden bruges. Vi reflekterer systematisk og er opmærksomme på børnenes motiver. Vi stiller nysgerrige spørgsmål: Hvorfor de gør, som de gør? Hver enkelt medarbejder reflekterer over dette og lignende spørgsmål selv og i fællesskab med kollegerne; vi arbejder med Stærkere Læringsfællesskaber. Derefter handler vi på den viden, vi får i samspillet og dialog med barnet samt gennem observationer.

Man skal arbejde konkret med at få børnenes stemmer frem, og det gør vi på følgende måde:

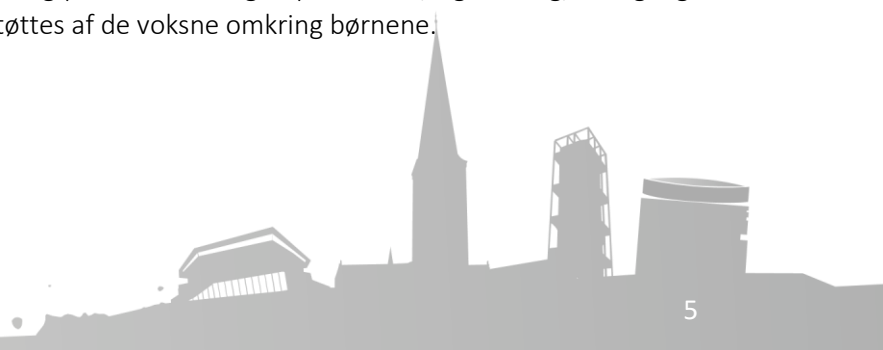
- Vi møder barnet med en anerkendende tilgang.
- Vi møder barnet med en positiv undren og nysgerrighed i bestræbelsen på at forstå dets intension.
- Vi opstiller rammer, der kan rumme børnenes medbestemmelse; naturligvis afstemt efter deres alder og udvikling.
- Vi inddrager børnene i demokratiske processer. F.eks. i dagligdagens samlinger og dialoger, men også gennem børneinterview, når vi har brug for specifik viden om et emne.

Børnenes stemmer og perspektiver anvendes i vores pædagogiske læringsmiljøer. Vi understøtter børnenes tiltagende mestring i eget liv ved at sikre barnets udvikling af værenskompetencer ind i fællesskabet. Vi understøtter børnenes deltagelse i læringsmiljøer, der har fokus på selvhjulpenhed og udvikling af robusthed.

3. Leg og børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i dagtilbud skal være en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn.

Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og eventuelt understøttes af de voksne omkring børnene.

Leg, læring, udvikling og dannelse sker i børnefællesskaber, som de voksne sætter rammerne for. Dagtilbuddets hverdag skal skabe rum til at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur.

Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe balancen mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

Beskrivelse af den pædagogiske praksis, som understøtter udvikling af både børnefællesskaber og det sociale rum, hvor det enkelte barn lærer og udvikler sig. Beskrivelsen skal både omhandle børnegruppen på dagtilbudsniveau og de forskelle, der kan være afdelingerne imellem, samt børnegruppen i alderen 0-2 år og børnegruppen i alderen 3-6 år.

Legen har ikke kun en værdi i sig selv, da vi ser legen som et betydningsfuldt pædagogisk værktøj, og vi arbejder med dette ved at værdsætte og understøtte leg og valg af aktiviteter. Vi ser også legen som barnets måde at udtrykke sig på og derved dets mulighed for at forme og danne sig.

Vi arbejder med, at dagtilbuddets børnefællesskaber understøtter alle børns udvikling af gåpåmod og integritet samt at der gives plads til legen og plads til i legen at afprøve forskellige roller og positioner. Det gør vi bl.a. ved at tilpasse læringsmiljøerne kontinuerligt i børnegruppens aktuelle nærmeste udviklingszone. Organiseringen af fællesskaber ses i Viby-Rosenvang Dagtilbud som fleksible og foranderlige størrelser, der afstemmes efter børnegruppens alder og udvikling.

Vi har en stor opgave og et stort ansvar, når vi etablerer børnefællesskaber, hvor børn kan lege og udvikle sig selv i samspil med andre. For at kunne arbejde i vores dagtilbud skal man derfor som pædagog have forståelse for legen og dens væsen, da den viden er afgørende for at kunne understøtte, rammesætte og facilitere leg.

Leg og læring er to sider af samme sag; der er dimensioner af leg i barnets læring og læring i barnets leg. Et lærende og legende miljø fordrer engagerede og faglig kompetente medarbejdere, der gennem en anerkendende tilgang udfordrer, inspirerer, understøtter, guider og hjælper barnet på vej. Pædagogen tager ansvar for at støtte og udfordre barnet i relationen, så det bevarer egen integritet og samtidig lærer at navigere i udviklende samspil. Vi lægger vægt på, at læringsmiljøet skal understøtte oplevelsen af, at vi kan mere sammen end hver for sig.

Læringsmiljøet i vores dagtilbud skal sikre alle børns deltagelsesmuligheder. Alle børn på tværs af køn, kultur og alder skal have lige muligheder, være en del af fællesskabet og opleve, at de har medbestemmelse. Derfor vurderer medarbejderne til stadighed, om og hvornår det er nødvendigt at rammesætte eller understøtte legen, så alle børn oplever trykthed, trivsel, læring og dannelse i fællesskabet. Det sker ved at have en reflekterende tilgang til børneperspektivet.

I perioder opdeles børnene også efter alder, køn og kompetencer, da det giver os mulighed for at kunne skabe understøttende og harmoniske rammer for leg og læring.

4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen for børns trivsel og læring og indeholder mange af de andre aspekter beskrevet i skabelonen.

Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen fra modtagelsen om morgenen til de sene eftermiddagstimer. Det pædagogiske læringsmiljø skal blandt andet give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege og bruge både emotionelle, sociale og kognitive kompetencer.

I arbejdet med børn i dagtilbud er fokus på at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der ud fra et helhedssyn understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn. Det kræver viden, der med afsæt i faglig refleksion med kollegaer og ledelse, skal bruges til at udvikle stærkere pædagogiske læringsmiljøer for børnene og stærkere læringsfællesskaber for de professionelle.

Beskrivelse af det pædagogiske læringsmiljø og den intenderede pædagogik, som skal være til stede hele dagen og i alle rutiner og aktiviteter, både de planlagte vokseninitierede aktiviteter og børnenes spontane leg og aktiviteter. Beskrivelsen skal både rumme miljøet i børnegruppen på dagtilbudsniveau og de forskelle, der kan være afdelingerne imellem, samt børnegruppen i alderen 0-2 år og børnegruppen i alderen 3-6 år.

Der er i Viby-Rosenvang Dagtilbud fokus på udvikling af børnenes kompetencer gennem hele dagen, og vores pædagogiske læringsmiljø er kendetegnet ved nærværende og lydhøre medarbejdere, der fordeler sig og understøtter de enkelte læringsrum med øje for børnegruppens aktuelle behov.

Vi er opmærksomme på, at det pædagogiske personale omkring børnene ER læringsmiljøet. Vi er bevidste om, at måden vi handler på, afspejler sig i børnenes trivsel, udvikling og læring.

Vi har fokus på en organisering, så både små og store læringsmiljøer tilgodeses, og hvor pædago-gen tager tydeligt lederskab af børnefællesskaberne. Vi lægger vægt på, at der er en vekselvirkning mellem den intenderede faglighed og den upåagtede faglighed. Den intenderede faglighed har et læringsformål, hvilket vil sige, at vi sætter en aktivitet i gang for at skabe læring for børnene. Men vi kan ikke forudsige, om det enkelte barn tilegner sig den læring, som er intenderet, hvorfor en medfølgende refleksion og evaluering er vigtig.

Organiseringen er en afgørende del af, at det pædagogiske læringsmiljø kan udfolde sig. Der er en ledelsesmæssig organisering af medarbejderne, så det er muligt at skabe optimale rammer for fordybelse i divergerende opgaver – grundlaget for, at børnene får de bedste betingelser for at trives, lære og udvikle sig. En gennemtænkt struktur, hvor der er reflekteret over rammer, indhold, mål og organisering, er dermed helt central.

De tilgængelige pædagogiske læringsmiljøer er tilrettelagt ud fra pædagogiske overvejelser ift., hvad børnene skal lære og udvikle, men også hvad børnene er optaget af. Vi ønsker, at læringsmiljøet skal skabe rammer for, at børn kan afsøge, afprøve, udforske og eksperimentere, så de bliver klogere på deres omverden.

Hverdagens rutiner - såsom f.eks. tiden i garderoben og måltidet - anser vi for at være et pædagogisk læringsrum lige så vigtigt som det læringsrum, pædagogen skaber i og omkring f.eks. aktiviteter i motorikrummet. Vores daglige rutiner er kendetegnet ved at være inddragende, lærende og udviklende; de skal være rutiner, der understøtter lysten til at lære. Vi vil med de daglige rutiner skabe overskuelige læringsrum, der er inviterende og fleksible.

Man kan have mange tanker og målsætninger med pædagogik, men det bliver først virkeligt, når tankerne bliver til konkrete handlinger. Så hvad gør vi helt konkret?

- Vi har en bevidsthed om de læringsrum, der indgår som en aktiv del af dagens rutiner. Det er f.eks. bleskift, toiletbesøg, garderoleskift og måltidet.
- Vi inddrager børnene i hverdagens praktiske gøremål.
- Vi er bevidste om læringsrummet, der ligger i den upåagtede faglighed, og vi giver børnene tid og rum til at lege, erfare og danne sig til at mestre eget liv. Pædagogen viser på vej, instruerer, anviser, støtter, guider mm.
- Vi tager bevidste valg gennem indretning og rammer, der motiverer og inspirerer; rammer som understøtter børnenes selvhjulpethed og selvregulering samt er befordrende for udvikling af sociale kompetencer.
- Vi er opmærksomme på, at læringsmiljøet tager højde for tid og ro, så børnene har mulighed for at eksperimentere med eget udtryk.
- Vi sikrer, at læringsmiljøet giver mulighed for at børnene stifter bekendtskab og arbejder med forskellige materialer, redskaber og medier. Så barnet i et børnefællesskab oplever at få stimuleret deres engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed.

5. Læring og læreplanstemaer

Børn lærer ved at udforske deres omverden med krop og sanser, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer og ved selv at undres og stille spørgsmål. Børn lærer også ved at eksperimentere, prøve sig frem, fejle, gøre opdagelser og finde innovative løsninger. Børn lærer gennem kommunikation,

udveksling og sociale interaktioner med de andre børn og de voksne i dagtilbuddet. Motivation og passende udfordringer har betydning for at lære og udvikle sig – både som individ og som del af et fællesskab. Børn har brug for voksne, der sætter rammer, guider og vil noget med dem, men de har også brug for plads til at være sig selv og til at gøre deres egne erfaringer.

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaerne skal tage udgangspunkt i Børne- og Socialministeriets beskrivelser af temaerne. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges inden for Børne- og Socialministeriets to pædagogiske mål for hvert læreplanstema, hvor de pædagogiske mål beskriver sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Læreplanstemaerne er tilsammen udtryk for et bredt læringssyn, og det er afgørende, at de tænkes i en sammenhæng i dagtilbuddets arbejde. Opdelingen i temaer skal sikre fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling i dagtilbud. Læs de ministerielt fastsatte indholdsbeskrivelser og mål for læreplanstemaerne i: "Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold", der kan findes på: www.emu.dk/omraade/dagtilbud.

Læreplanstemaerne er:

1. Alsidig personlig udvikling.
2. Social udvikling.
3. Kommunikation og sprog.
4. Krop, sanser og bevægelse.
5. Natur, udeliv og science.
6. Kultur, æstetik og fællesskab.

Beskrivelse af, hvordan der i dagtilbuddet og afdelingerne arbejdes med alle læreplanstemaerne i en sammenhæng, for at understøtte et helhedsorienteret perspektiv på børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

De pædagogiske læringsmiljøer er rammerne for udfoldelse af de seks læreplanstemaer, og læreplanstemaerne indgår sammenhængende i den pædagogiske praksis. Vi finder det naturligt at arbejde sammenhængende, fordi vi handler ud fra et helhedssyn, hvor vi anerkender børn for det, de er, og det de gør.

I praksis betyder det, at vi med udgangspunkt i barnets styrker og nærmeste udviklingszone viser på vej og opmuntrer barnet til at øve sig og lære nyt. For eksempel kan vi bruge barnets glæde ved motoriske aktiviteter som en nøgle ind i arbejdet med at kende farver samt bruge og forstå forholdsord. Der er mangfoldige muligheder.

Vi er opmærksomme på og anerkender vigtigheden af den læring som naturligt finder sted mellem børnene, når de motiveres og inspireres i fælles lege og daglige interaktioner. Personalet vil her have en faciliterende og skærmende rolle.

Vi organiserer arbejdet med læreplanstemaerne ved at arbejde systematisk og indsamler data, som vi bruger til løbende at justere og kvalificere det pædagogiske arbejde. Derudover har vi et fælles fokus på organiseringen, så tilgængelige data og nedslag med efterfølgende refleksion sikrer fælles viden om det, vi ønsker at udvikle og kvalificere. Når vi har fleksible og inspirerende læringsmiljøer, bidrager det til kreativitet og faglig udvikling i medarbejderhøjde til bedste for børnene.

Samtlige læreplanstemaer skal indgå naturligt i såvel børneinitierede som voksenorganiserede sammenhænge. Det gør de, når børnene oplever at være en del af et inkluderende læringsmiljø med fællesskab og demokratiske spilleregler i fokus. Ved at have en opmærksomhed på, at læringsforståelsen kommer til udtryk i de fire læringsrum (foran, bagved, ved siden og gennem kulturen), opnår vi dette. Vi sørger for at tilpasse de fysiske læringsmiljøer den aktuelle børnegrupes behov (NUZO), da vi sikrer variable kodninger. I Viby-Rosenvang Dagtilbud har vi også fokus på kompetenceudvikling eller ved nyansættelser at finde de kompetencer, der måtte være behov for, for at sikre en optimal opgaveløsning.

Evidensbaseret viden om og inspiration til arbejdet med læreplanstemaerne finder vi gennem faglige input udefra, men vigtigst er det dog selv at have og vedligeholde en kultur for videndeling, systematisk refleksion og kompetenceudvikling, så her har vi et stort fokus. Vi har meget tilgængelig viden i og mellem os, og det har vi adgang til ved systematisk at inddrage og arbejde med data, kontinuerlige refleksioner og nedslag, så der løbende justeres og kvalificeres.

Denne viden bruges til at udvikle og styrke alle børnenes deltagelsesmuligheder, og det sker konkret ved at tage udgangspunkt i deres individuelle forudsætninger, hvilket medarbejderne gør ved at inddrage børnene og give dem ansvar afstemt efter alder og udvikling. I vores tilgang til læringsmiljøerne har vi øje for børnenes intentioner, deres nysgerrighed og undersøgende tilgang, og derfra anviser vi nye handlemuligheder og pædagogisk understøttelse, så børnene kan få størst muligt udbytte.

6. Det fysiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske miljø bør invitere til leg, udforskning af omgivelserne og såvel fysisk aktivitet som fordybelse både inde og ude. Den fysiske indretning bør være fleksibel i forhold til at kunne bruges til varierende pædagogiske formål, men bør samtidig muliggøre en kontinuitet i længerevarende lege og andre aktiviteter.

Beskrivelse af, hvordan de fysiske rammer, inde som ude, understøtter målene for sammenhæn-

gen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring, som er fastsat inden for hvert af de seks læreplanstemaer (se målene [her](#)). Her beskrives både de generelle betragtninger vedrørende de pædagogiske læringsmiljøer for hele dagtilbuddet og de forskellige afdelingers særlige rammer, muligheder og evt. udfordringer.

I Viby-Rosenvang Dagtilbud skaber vi rammer og indretning, der understøtter mulighederne for forskellige børne- og vokseninitierede aktiviteter med plads til leg, fordybelse og fysisk udfoldelse. Det gør vi først ved at have en reflekteret tilgang til det fysiske og æstetiske miljø. Vi har en opmærksomhed på at udnytte og optimere alle kvadratmeter, så de fremstår indbydende og tilgængelige. Vi har en plan for, hvad hver afdeling vil, så der er tænkt over, hvilke læringsmiljøer vi kan og vil tilbyde.

Gennem visuelle stilladser viser vi, hvilken adfærd eller aktiviteter rummet opfordrer til. Det kan f.eks. være et billede af et barn med hånden for munden for at vise, at dette rum er et stille rum. Hvert rum kan dog bruges til flere ting. Vi har en opmærksomhed på, at der kan etableres rum i rummet, så det kan indeholde forskellige aktiviteter med forskellige deltagere: børn/børn, barn/voksen og voksen/børn.

Pædagogen anviser muligheder og ideer til, at legen kan udvikle sig på børnenes præmisser. Børnene er på banen, og sammen udforskes rummets muligheder og eventuelle begrænsninger.

Barnets spor er vigtigt, og det inddrages i en pædagogiske planlægning. Vi lægger vægt på at være nærværende, empatiske og autentiske medarbejdere, der understøtter barnets lyst til at undersøge, gå på opdagelse, erfare og øve sig. Det ses ved pædagoger, som med deres kroppe i børnehøjde, aktivt motiverer og lader sig motivere til at gå på opdagelse i barnets univers og optagethed.

Børnene inspirerer hinanden, for børn lærer af børn; en slags mesterlære kan man sige. Vores børnefællesskaber på tværs af alder giver unikke muligheder for, at læringsmiljøerne inspireres og udvikles af de ældre børn til inspiration for de yngre.

Vores fysiske rammer skal appellere til børnenes nysgerrighed og lyst til at udforske såvel inde som ude. Derfor har vi en opmærksomhed på vores nyanskaffelser. Vi prioriterer både inventar og redskaber, der er fleksible og flytbare. Indretningen ude og inde tilgodeser muligheden for f.eks. højt/lavt lydniveau, fordybelse eller fysisk udfoldelse, og vi sikrer de foranderlige rammer med tydelig kodning.

Det er ikke nok at indrette de fysiske rammer én gang. De skal afspejle børnegruppernes sammensætning og behov, så derfor har vi øje for at have en organisering, der muliggør, at de fysiske rammer kan kodes forskelligt afhængigt af, hvem børnene er. På baggrund af reflekterede dialoger tilstræber vi at træffe beslutninger for de fysiske og æstetiske rammer samt de pædagogiske målsætninger, så de til stadighed afspejler det pædagogiske grundlag. Der er en vedbli-

vende udvikling.

7. Børn i udsatte positioner

Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres tilpas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at udsatte børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for dem. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er betydningsfuld for alle børn, men i særlig grad for børn i udsatte positioner.

Beskrivelse af, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, og hvordan der udvikles rummelige fællesskaber, som alle børn oplever at være en betydningsfuld del af.

Arbejdet i Viby-Rosenvang Dagtilbud tilrettelægges med udgangspunkt i nedenstående, der er inspireret af Tønnesvangs teori:

- Alle børn bliver set, som dem de er.
- Alle børn bliver vist, hvad de kan blive.
- Alle børn har nogen at være sammen med.
- Alle børn har nogen at se op til.
- Alle børn skal blive til noget og til nogen.

Børn i udsatte positioner skal have de pædagogiske, strukturelle og fysiske rammer, de har behov for. Dem skaber vi gennem en tydelig organisering, hvor vi laver en opdeling i mindre børnefællesskaber i afgrænsede, fysiske rum. Dernæst gennem pædagogiske handleplaner for det enkelte barn og/eller for mindre børnegrupper, og vi har fokus på kontinuerlig opfølgning og justering. Vi ved, at når vi behandler børnene forskelligt, er det med til at give dem lige muligheder.

Vi møder barnet med positive forventninger og tillid. Vi hjælper barnet ved at have en faglig opmærksomhed på dets kompetencer og nærmeste udviklingszone. Samtidig er vi også op-

mærksomme på at sikre den enkeltes deltagelsesmulighed ind i fællesskabet.

Det gør vi først ved etablering af en overskuelig, genkendelige hverdag i en mindre gruppe, hvor rutiner er i højsæde. Når vi har sammensat mindre, homogene børnegrupper – for at skabe optimale rammer – går vi i gang med at italesætte barnets kompetencer og rolle ind i aktiviteten overfor de andre børn. Vi giver barnet en særstatus; f.eks. som den der hjælper den voksne. Vi gør barnet attraktivt og spændende, og vi viser barnet vej ind i fællesskabet.

Kvaliteten i interaktionen og relationen med det enkelte barn i en udsat position er af afgørende betydning, og det er vores ansvar som voksne, at den er høj. Vi har derfor en opmærksomhed på de narrativer, vi fortæller om barnet, og på de narrativer vi fortæller, når vi er omkring barnet. Pædagogen indgår med sin faglighed i en nærværende og deltagende interaktion med barnet.

Vi tager udgangspunkt i barnets styrker, når vi arbejder med barnets udfordringer og muligheder for udvikling. Helt konkret betyder det, at vi har fokus på tydelig og vedvarende kommunikation i medarbejdergruppen og med inddragelse af relevante fagprofessionelle, når der er brug for input udefra.

Vi har fokus på at have en høj grad af skriftlighed og at lave handleplaner med tydelige mål og kontinuerlig opfølgning. I vores dagtilbud lægger vi vægt på informative overleveringer fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til indskoling, så rammerne for udvikling understøttes i overgangen, når barnet skal videre til det næste i sit liv.

8. Forældresamarbejde

Et godt forældresamarbejde om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er af afgørende betydning. Forældrene skal derfor både inddrages aktivt i og have indflydelse på dagtilbuddets arbejde. Samarbejdet sker både i form af det formelle bestyrelsesarbejde/forældrerådsarbejde og samarbejdet i hverdagen på tværs af dagtilbud og hjem om det enkelte barn, og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber.

I det daglige forældresamarbejde indgår også vejledning af og sparring med forældrene om, hvordan de understøtter deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske personale og forældrene afstemmer forventningerne til hinanden og samarbejdet, med afsæt i den enkelte families behov, og alle skal opleve, at de bliver set, hørt og har indflydelse.

Beskrivelse af, hvordan forældresamarbejdet faciliteres og rammesættes, både formelt og i hverdagen, så der samarbejdes om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud

og hjem, baseret på den enkelte families behov. Beskrivelse af hvordan alle forældre inddrages og involveres aktivt som ressourcer for deres børns trivsel, læring og udvikling.

Det er pædagogens rolle at være opsøgende og rammesættende i forhold til forældresamarbejdet.

Når barnet starter i Viby-Rosenvang Dagtilbud, bliver både barnet og familien en vigtig del af et større, forpligtende fællesskab. Et fællesskab der i voksenhøjde er afhængigt af et godt, tillidsfuldt og forventningsafstemt samarbejde for at kunne være til bedste for barnet. I dialogen vedrørende barnets udvikling og nærmeste udviklingszone samarbejder vi med forældrene om konkrete tiltag, der støtter barnets udvikling i såvel hjem som institution.

Det gode samarbejde er ikke mindst vigtigt i forhold til overgange. Vi tager udgangspunkt i dialoghjulet ved det første møde med barnet; i de fleste tilfælde overgangen fra hjem til vuggestue. Her lytter og spørger vi ind til familien for at få det rette kendskab til barnet. Hvis det vurderes, deltager sundhedsplejen i dette. Dialoghjulet er en grundsten i vores efterfølgende overgangssamtaler, og vi gør brug af denne data ved overgangen fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til indskoling. Der laves overlevering på alle børn.

Vi stiller os til rådighed for forældrene, så de kan få vejledning og sparring om deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det gør vi, fordi det er af stor betydning, at forældrene kender deres medansvar og ved, hvor vigtig og betydningsfuld deres interesse er for fællesskabet om barnet. Vi involverer og informerer forældrene, og målet er, at vi igennem dialog finder ind til, hvordan vi i fællesskab bedst kan styrke barnet og dets trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi tager initiativ til formelle samtaler, som forældrene systematisk inviteres til i forbindelse med barns opstart og 3 måneder efter opstarten. Ligeledes inviterer vi til dialogsamtale på vej imod 15 måneder, imod 3 år og imod 6 år; det føromtalt dialoghjulsmateriale som lægges til grund for overgangene til børnehave og indskoling. Ofte vil opstartssamtalen og dialogsamtalet på vej imod 15 måneder kunne samles til én samtale.

Derudover aftales eventuelle yderligere samtaler ud fra et konkret behov, og initiativet kan komme fra enten forældre eller institution. I den daglige og mere uformelle kontakt om barnet indgår vejledning og sparring også som en naturlig del.

Sådan samarbejder vi med forældre om det enkelte barn og om skabelsen af inkluderende fællesskaber:

- Vi forholder os fagligt til og italesætter betydningen af, at barnet er en del af et fællesskab.
- Vi forventer, at forældrene bakker op om institutionens fællesskaber.
- Vi guider og vejleder efter behov i forhold til barn/barn-, barn/voksen- og voksen/voksen-relationer.

- Alle medarbejdere er rollemodeller og stiller sig til rådighed, så fællesskaberne i afdelingen bliver tydelige og nærværende for alle.

9. Inddragelse af lokalsamfundet

Som led i arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af f.eks skoler, biblioteker, museer, idræstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Dagtilbuddet skal endvidere overveje om et samarbejde med fx ældre medborgere, skolebørn fra mellemtrinnet og udskoling eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk, kan bidrage til at styrke arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Beskrivelse af, hvordan dagtilbuddet, herunder bestyrelsen og forældre, inddrager lokalsamfundet i arbejdet med at etablere pædagogiske læringsmiljøer for børn og herved giver børnene kendskab til det samfund, de lever i, og de muligheder, det giver.

I Viby-Rosenvang Dagtilbud åbner vi os for omverdenen. Vi samarbejder og gør brug af det omkringliggende samfund, så lokalområdet bl.a. bliver brugt som tilgængelige etablerede pædagogiske læringsmiljøer for vores børn.

Vi samarbejder med de lokale folkeskoler i forbindelse med overgang til indskoling, så der bygges bro fra det kendte institutionsliv til det ukendte skoleliv. Der er mange andre, gode muligheder, så vi samarbejder og gør også brug af f.eks. kirken, klubben, lokalcentret, biblioteket, væddeløbsbanen, boligforeningerne, lokale legepladser og læse-Lotte. Forældre i andre faggrupper er også en kilde og mulighed for bidrag til det pædagogiske arbejde, og de kan tilføre særlig viden, der understøtter læringsmiljøet i den enkelte afdeling. Vi vil altid gerne på besøg på forældrenes arbejdsplads.

Andre eksempler på inddragelse af lokalområdet er, at børnene får mulighed for at deltage i generationsmøder, når vi samarbejder og besøger plejehjem. Her får børnene oplevelser af, hvad ældre medborgere har særlig interesse i eller viden om. Biblioteket er et andet oplagt sted, og her bruger vi deres faciliteter i arbejdet med sprog. Biblioteket bruges til dialogisk læsning,

nærlæsning af bøger med fælles tema og kulturelle arrangementer.

Vi inddrager lokalområdet og forældre på denne måde, fordi det er med til at bidrage til, at børnene opnår alsidig dannelse, kulturforandring, indsigt i de muligheder der er til stede i nærmiljøet samt giver børnene en oplevelse af at høre til.

Viby-Rosenvang Dagtilbud – i samarbejde med vores bestyrelse – vil gerne åbne vores fysiske faciliteter til lokalrådets behov. Det gør vi ved at give forældre og børn mulighed for at benytte afdelingerne udenfor åbningstid indendørs som udendørs. Dog ikke til arrangementer i privat regi, men det der er til gavn for børnefællesskabet.

10. Sammenhæng med børnehaveklassen

Sammenhæng i børnenes liv betyder, at skolen bygger videre på et tydeligt børneperspektiv, der tager over, hvor dagtilbuddet slipper. Det skoleforberedende arbejde i dagtilbud handler især om, at der i børnenes sidste år i dagtilbud etableres pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes sociale kompetencer og færdigheder som vedholdenhed og fordybelse. Derved forberedes de på at møde nye sociale og faglige sammenhænge med tro på egne evner, nysgerrighed og gå-på-mod. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal også introducere til og give børnene mulighed for at udvikle faglige færdigheder i form af leg med bogstaver, tal, mønstre, former m.v.

Beskrivelse af sammenhængen mellem skole og dagtilbud og af, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbud etableres et pædagogisk læringsmiljø, der understøtter børnenes dannelsesparathed og skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

Arbejdet med læreplanstemaerne er en vigtig del, når vi i Viby-Rosenvang Dagtilbud vil understøtte børnenes lyst til at lære og indgå i nye og kommende fællesskaber. Denne lyst til at lære og indgå i nye fællesskaber er noget, vi har øje for, og vi fokuserer på barnets dannelse i både vuggestue- og børnehavetiden.

Vi har et stort ansvar for at være med til at gøre børnenes møde med skolen positivt og trygt. Den gode oplevelse er nemlig afgørende for at fastholde barnets udviklingsmæssige progression, så selvstændighed, psykisk robusthed og selvkontrol er noget, har vi stort fokus på.

Vi tager del i ansvaret for den gode overgang ved at bidrage til samarbejdet; pædagogiske ledere fra dagtilbud og skole planlægger i fællesskab rammerne for samarbejdet. Herefter er der fællesmøde for relevante personer fra dagtilbud og skole, hvor detaljerne bl.a. planlægges ud fra børnetal og konkrete behov. I dagtilbuddet sørger vi i forlængelse af dette for voksenstyrede

aktiviteter, der tager udgangspunkt i børnegruppens sammensætning, konkrete behov og aktuelle udvikling og gør på den måde børnene klar til at tage det næste skridt i deres liv.

Vi ønsker at understøtte børnenes mod på nye udfordringer, deres evne til fordybelse, vedholdenhed og til at tage initiativ til at indgå i nye relationer, for det er med til at skabe en god overgang. Helt konkret betyder det, at vi i disse børnegrupper har særligt fokus på det sociale ansvar samt betydningen af det enkelte barns egen ageren ind i den fælles leg. Vi hjælper børnene med at udvikle psykisk robusthed og være i stand til at give og tage plads i samspillet med jævnaldrende. Vi øver selvhjulpenhed og hjælper barnet til at have et øget blik på egen rolle og ansvar ind i fællesskabet, ligesom der kontinuerligt arbejdes med barnets viljestyrede opmærksomhed.

Dertil kommer, at vi følger og understøtter børnenes initiativer, ønsker og det, de er optaget af – det gør vi både her og nu, men også senere og efter aftale for på den måde at træne behovsudsættelse. Vi har fokus på at være systematiske i vores arbejde, for det sikrer, at vi kender børnenes status samt kan guide og vejlede i lige dét, som børnene har brug for at øve sig i.

Det er vigtigt at have et gensidigt forpligtende samarbejde mellem dagtilbud, SFO/skole og forældre for at skabe meningsfulde overgange fra dagtilbud til skole og fritidstilbud. Derfor er dagtilbud og SFO/skole gensidig nysgerrige på hinandens pædagogiske praksis. Vi har fælles møder, gensidige besøg og kendskab til hinandens virke. Som fagprofessionelle er det af stor betydning for opgaveløsningen omkring børnene, at vi ved, hvad børnene kommer fra samt hvad de skal indgå i fremadrettet.

I forældresamarbejdet bruger vi dialogmaterialet ”på vej imod 15 måneder”, ”på vej imod 3 år” og ”på vej imod 6 år” fra hjernen og hjertet, som redskab til fælles refleksion og vidensdeling med forældre om barnets udvikling såvel hjemme som i institutionen. På baggrund af samtalen indgås der aftale om, hvordan hjem og institution bedst kan støtte og udfordre barnet indenfor dets nærmeste udviklingszone i tiden inden overgang til henholdsvis børnehave eller skole.

11. Ledelse

Ledelsen har ansvaret for, at personalet besidder viden og konkrete kompetencer til at kvalificere det pædagogiske læringsmiljø og til at inddrage forældrene. Ledelsen understøtter og kvalificerer faglige, pædagogiske refleksioner hos personalet via facilitering, sparring og løbende metodeudvikling med fokus på udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer og på at skabe stærkere læringsfællesskaber. Den samlede ledelse understøtter dagtilbuddets åbenhed over for lokalsamfundet. Den pædagogiske leder organiserer arbejdet, så det understøtter personalets arbejde med den pædagogiske læreplan.

Beskrivelse af, hvad ledelsens opgave er, for at der leves op til de ministerielt fastsatte mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring inden for hvert af de seks læreplanstemaer. Beskrivelsen skal både rumme dagtilbuddets ledelse samt de individuelle forskelle, der måtte være afdelingerne imellem, samt børnegruppen i alderen 0-2 år og børnegruppen i alderen 3-6 år.

Organiseringen af dagligdagen er vigtig for, at der bliver mulighed for faglig refleksion over egen og fælles praksis. Børnene skal have de bedste betingelser for at trives, lære og udvikle sig, så overordnet står ledelsen for at kvalificere den pædagogiske indsats med blik på rammesætning og organisering. Ledelsen sætter retning for Stærkere Læringsfællesskaber og for arbejdet med den pædagogiske læreplan i en kultur båret af professionel tillid og tryghed, for dette sikrer optimale betingelser for refleksive dialoger – dialoger der finder sted i såvel ledelsesteam som i medarbejdergrupperne.

Med vores organiseringen i Viby-Rosenvang Dagtilbud har vi til hensigt at udvikle en kultur, hvor der i fællesskab tales om tingene samt hvor vi udfordrer og udvikler hinanden bedre til fordel for det pædagogiske arbejde med børnene. Hos os går vi ind i teamudvikling med accept af, at forskellighed er en styrke; ja, at vi endda løser opgaven bedst, når forskellige kompetencer er i spil.

Vi har besluttet, at lederen går forrest, sikrer fagprofessionel praksis og skaber plads til medarbejdernes reflekterende dialoger og feedback i arbejdet med henholdsvis 0-2-årige og 3-6-årige. Lederen er også den, der sikrer og forventer løbende udvikling af personalets kompetencer ved at understøtte efteruddannelse, faglig sparring og videndeling.

Ledelsen skal sikre og understøtte, at den pædagogiske praksis ledes gennem den pædagogiske læreplan, og hos os sker det via fokus på kerneopgaven. Med det mener vi, at ledelsen tydeligt anviser ramme og retning for praksis, skaber legitimitet for læreprocesser og står i spidsen for læringsledelse. Læreplanen er bagtæppet i al planlægning, refleksion, dokumentation og evaluering, og igen er ledelsen garant for dette.

Ledelsen er gennem en anerkendende arbejdskultur rollemodel, der giver og modtager feedback, er nysgerrig og undersøgende på det pædagogiske personales praksis. Vi skal som ledelse bidrage til at forny måder og metoder ud fra den nyeste forskningsbaserede viden, så der er overensstemmelse mellem praksis og den pædagogiske læreplan, og dette sker med henblik på en kontinuerlig udvikling af læringsrum og læringsfællesskaber. Helt konkret vil det sige, at vi anvender systematik og faglig refleksion af tilgængelige data som arbejdsmetode. Vi har fokus på indsats, mål og dokumentation, og der gøres brug af aktionslæring, Kolbs læringscirkel og Karl Tomms spørgeteknikker.

Medarbejderne skal inddrages i processen vedr. den pædagogiske læreplan, og det har vi gjort og vil fortsat gøre ved, at de indgår i drøftelser af læreplanens indhold. Der har både været afholdt workshops for alle pædagogiske medarbejdere på tværs i dagtilbuddet og møder ude i de

enkelte afdelinger, og disse møder har bragt data tilbage til ledelsen. De faglige fyrtårne har været med til at formidle viden til personalet, og personalet er involveret i at omsætte den pædagogiske læreplans indhold, så den er synlig i den daglige praksis. Vi har som ledelse fokus på, at medarbejderne er inddraget i processen med udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan med henblik på at skabe ejerskab og følgeskab.

Et vigtigt element af at kunne skabe de optimale betingelser for børnenes trivsel, udvikling og læring er en løbende udvikling af personalets viden og kompetencer. Vi anser det derfor som væsentligt, at ledelsen holder sig orienteret om den nyeste viden, inddrager og deler med medarbejderne. Den nyeste viden formidles af leder til medarbejdere samt mellem kollegaer både i medarbejder- og i ledelseshøjde. Samtidig er det også en forventning, at medarbejderne på egen hånd holder sig orienteret indenfor faget, så vi oplever gensidighed og fælles ansvar.

Et andet vigtigt element er også, at vi har en tydelig, veldefineret ramme og tydelige mål for det pædagogiske arbejde, for det er med til at sikre løbende faglig udvikling. Det medvirker f.eks. til, at afdelingsmøderne indeholder faglige emner. Derudover har vi også fokus på MUS-samtaler, hvor øvebaner udarbejdes og genbesøges.

12. Pædagogisk personale

Det pædagogiske personale skal sammen skabe et pædagogisk læringsmiljø, hvor der er plads, tid og ro til at være barn. Det er hensigten, at legen og den legende tilgang til læring, barnets interesser, undren og nysgerrighed, samt det pædagogiske personales viden om at fremme læring og udvikling, er udgangspunktet for de læreprocesser, som barnet indgår i. For at kunne lykkes med dette er det centralt, at det pædagogiske personale i det interne arbejde både kan tage ledelse og give følgeskab.

Beskrivelse af, hvad det pædagogiske personales opgave er, for at der leves op til de ministerielt fastsatte mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring inden for hvert af de seks læreplanstemaer. Beskrivelsen skal både rumme dagtilbuddet generelt samt de individuelle forskelle, der måtte være afdelingerne imellem, samt børnegruppen i alderen 0-2 år og børnegruppen i alderen 3-6 år.

Vores fokus skal være på børnenes individuelle behov for støtte, guidning og udfordring i deres leg, aktiviteter samt på deres dannelse og plads i fællesskabet. Derfor skal vi som pædagogisk personale organisere vores arbejde.

Organiseringen sker gennem datainformeret praksis, brug af faglig viden, videndeling, opgavefordeling, refleksion, engagement og nysgerrighed som de vigtigste nøgleord. I dagligdagen vil

det sige, at vi har fokus på organisering, anvisning og guidning, så der veksles mellem planlagte aktiviteter, små og store grupper, vejledt leg og børns egen organiserede leg.

Data er i det hele taget et centralt omdrejningspunkt i arbejdet med organisering, så legegrupper, børnefællesskaber samt pædagogiske overvejelser ift. barnets relationer og næste udviklingstrin sker med udgangspunkt i data. Men data i sig selv er ikke nok. Data skal behandles for at kunne bruges og have en ønsket effekt. I arbejdet med reflekterende dialoger stræber vi derfor efter at etablere en kultur, hvor der systematisk faciliteres forløb med plads til at dele undring, stille de nysgerrige spørgsmål, give feedback og dele usikkerhed. De rammesatte reflekterende dialoger foregår både i teams og på tværs af institutionen – men uanset hvor er det altid med henblik på at kvalificere og højne kvaliteten i den pædagogiske praksis.

Det pædagogiske personale støtter hinanden i at være gode rollemodeller, der bekræfter og inspirerer børnenes kreativitet, nysgerrighed og eksperimenterende leg gennem synlig organisering, hvor nogle medarbejdere fordyber sig i pædagogiske aktiviteter med børnene, mens andre har det store overblik i dagligdagen.

På et mere overordnet plan arbejder vi med accept af, at det er en styrke for fællesskabet, at medarbejderne besidder forskellige kompetencer. Vi vil den åbne dialog, der inviterer til spørgsmål og refleksion. Vi er og vil være en arbejdsplads, der baserer sig på viden og har en udviklende og inspirerende feedbackkultur. I Viby-Rosenvang Dagtilbud er vi et fagligt fællesskab, hvor man bringer sig selv og andre i spil, slipper kontrollen, tager lederskab og giver følgeskab.

At være en del af dette kræver noget af den enkelte. Vi vil, at der er en intenderet pædagogisk tilgang til børnene over hele arbejdsdagen i såvel børne- som vokseninitierede aktiviteter, så derfor vægter vi:

- Høj faglighed
- Stor andel af uddannet personale
- Tydelig og gennemsigtigt rolleafklaring: Vi ved, hvem der har ansvar for hvad
- Bevidsthed om at være professionel og at man er en aktiv del af et arbejdsfællesskab, fordi det sikrer kvalitet i kerneopgaven
- Tydelig ledelse hvor lederen går forrest i at være sparringspartner, kulturfastholder og kulturudvikler, så vi sammen lærer og bliver dygtigere
- Flexibilitet og omstillingsparathed
- Pædagogik der målrettes indsatsen
- Fælles opmærksomhed på inddragelse af børneperspektivet.

13. Dokumentation og refleksionspraksis

Ledelsen har ansvar for, at det pædagogiske personale løbende forholder sig reflektivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det kan fx ske ved, at praksis fastholdes gennem pædagogisk dokumentation, der danner grundlag for analyse, og systematisk refleksion og justering af praksis.

Professionel dømmekraft og en systematisk faglig og kritisk refleksion over egen og fælles praksis er et vigtigt grundlag for lokalt at udvikle dagtilbud af høj kvalitet. Refleksionen forudsætter, at man er nysgerrig og undersøgende på hinandens praksis, søger sparring og tilbyder hjælp. Samtidig skal man turde udfordre hinandens vaner og rutiner og gøre det naturligt at dele viden og ideer til nye løsninger på tværs. Med afsæt i refleksionen og en stærk feedbackkultur skabes der i dagtilbuddet, afdelingen og i den enkelte gruppe stærkere læringsfællesskaber. Derved opbygges og udvikles både den professionelle kapacitet og dømmekraft.

Dokumentationen kan både være kvantitative og kvalitative data. Dokumentation til udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer kan være personalets beskrivelser, iagttagelser eller videooptagelser af den pædagogiske praksis. Dokumentation af børnenes udbytte kan eksempelvis være børnenes egne produktioner, meninger, udtryk for trivsel, hvad de er optagede af og forældrenes informationer, holdninger og tilfredshed. Dokumentation er også det pædagogiske personales erfaringer, viden fra observation af børnenes leg og fortællinger fra praksis. Sidst men ikke mindst er data også viden baseret på forskning, resultater af evidensbaserede undersøgelser, socioøkonomi, vurderingsredskaber til fx sprog og robusthed mv. Der skal være balance mellem de ressourcer, der bruges på at dokumentere på den ene side og det udbytte, som det pædagogiske personale får, på den anden side.

Den pædagogiske dokumentation og refleksionspraksis vil tage afsæt i de bærende principper for Stærkere Læringsfællesskaber.

Beskrivelse af, hvordan der skabes en feedbackkultur, hvor der løbende dokumenteres og reflekteres over sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes trivsel, læring udvikling og dannelse, så der sker en videreudvikling og kvalificering af egen og fælles praksis.

Refleksion og fælles praksis skal være en naturlig del af hverdagen, så derfor arbejder vi med at skabe en feedbackkultur. Det gør vi ved at arbejde professionelt i forpligtigende læringsfællesskaber med et fælles mål om ansvarligt og engageret at forbedre praksis gennem dokumentation og brug af såvel kvalitative som kvantitative data, systematiske refleksioner og videndeling.

Der er en klar sammenhæng mellem etablering og udvikling af et stærkt læringsfællesskab og etablering af en feedbackkultur, der indeholder sparring og supervision i både formelle og uformelle møder. Alt dette kræver nysgerrighed og undren over egen og andres praksis samt at denne nysgerrighed deles og understøttes i en for alle kendt ramme gennem brug af Karl Tomms spørgeguide eller Kolbs læringscirkel.

Med udgangspunkt i hverdagens praksis indsamles både kvalitative og kvantitative data. Valget af data kan tage afsæt i et bestemt emne med relevans for en enkelt børnegruppe eller være et emne, som hele personalegruppen ønsker at stille skarpt på.

Mange datakilder kan være anvendelige og meningsfulde for os at tage udgangspunkt i, når vi skal reflektere over vores daglige pædagogiske arbejde og børnenes udbytte heraf. De kan være:

- Billeder og video
- Praksisfortællinger
- Iagttagelser
- Børneinterview
- Overleveringsmøder
- Handleplaner
- Data fra "hjernen og hjertet".

Alt det nævnte er primært voksengenerede data. Men inddragelse af børnenes perspektiver og ideer er også af stor betydning, og vi involverer børnene i den løbende refleksion og dokumentation. Det gør vi f.eks. via børneinterview, hvor deres stemme bruges til at lære om deres oplevelse af børnemiljøet; det kan med henblik på at hente deres specifikke ønsker til et rum eller en aktivitet. Børnene involveres ligeledes, når de i samspil med pædagogen efter en aktivitet er med til at dokumentere, fortælle eller tegne, hvad de lige har oplevet.

14. Evaluering

Udover at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet er dagtilbudslederen også ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål for de seks læreplanstemaer og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Evalueringen skal offentliggøres.

Evalueringen baseres på den indsamlede dokumentation, herunder den løbende pædagogiske dokumentation og de systematiske refleksioner, der foregår i det enkelte læringsfælleskab blandt ledere og pædagogisk personale.

Beskrivelse af, hvordan vi vil evaluere sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes trivsel, læring udvikling og dannelse, med henblik på udvikling og kvalificering af dagtilbuddets praksis.

Evalueringskulturen er grundlaget og trædestenen for at kunne arbejde med læreplanen, og at have en evalueringskultur fordrer, at vi i Viby-Rosenvang Dagtilbud har en fælles forståelse, et fælles sprog og et fælles redskab. Derudover bygger evalueringskulturen bygger på systematik, rutiner samt indsamlede data, der kortlægges og bearbejdes i diverse mødefora bl.a. gennem reflekterende dialoger. Dette arbejde prioriteres højt, og det indebærer, at børns trivsel, læring, udvikling og dannelse beskrives tydeligt og cirkulært i udvalgte øjeblikke fra praksis.

Vi skal finde og bruge relevant dokumentation, der kan øge vores viden om, hvad der virker for børnene. Det gør vi ved, at den anvendte data beskriver og kortlægger såvel læringsmiljøet som børnenes perspektiv. Dernæst er et kritisk og reflekteret blik på praksis vores udgangspunkt for at skabe en udviklende evalueringskultur, der kvalificerer praksis til bedste for børnene. I bestræbelsen på at implementere og udvikle en evalueringskultur er systematik afgørende.

Vi arbejder med tre trin:

- a) Et tydeligt mål for læringsmiljøet udvælges; et mål der gerne har et kritisk blik på udvikling af læringsmiljøet.
- b) Der findes tegn/data/dokumentation med fokus på sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes læring, trivsel, udvikling og dannelse – og her gøres brug af Kolbs læringscirkel, Karl Tomms spørgeteknik, dialoghjul, sprogvurderinger, motorikvurderinger, iagttagelser, observationer, fotos, video og praksisfortællinger samt inddragelse af børnenes perspektiv, interesser og/eller intentioner.
- c) Retning for fremtidens praksis findes ved at analysere indsamlet tilgængeligt data i en reflekterende dialog og med faglig indsigt i børns udvikling. Herfra aftales løbende og gerne skriftligt beslutninger om fremtidig praksis og næste fokus – det giver udvikling af professionel dømmekraft.

Det er en arbejdsform, der bruges i de enkelte afdelinger såvel som på tværs. Vi vil skabe en stærk evalueringskultur på tværs af afdelingerne, da det medfører bedre læringsmiljøer for børnene, når hele vores samlede mængde af viden er i spil. Derfor arbejder vi med reflekterende dialoger i ledelsesteamet på teammøder, rammesatte møder mellem de faglige fyrtårne, afdelingsmøder/afdelingsmøder, i mindre teams/grupper i hverdagen, med en-anden afdeling og på fælles dagtilbudsmøder.